

MODDERWORSTELLEN IN BOLIVIA

IN GEEN LAND TER WERELD ZIJN DE WEGEN ZO SLECHT ALS IN BOLIVIA. TOCH WETEN PAUL VAN HOOFF EN DE MOTO GUZZI NIET VAN OPHOUDEN. TIJDENS DE KERST VOERT DE MOTOR-TOCHT OVER DE ANDES RICHTING DE STAD SANTA CRUZ. HIJ REIST NIET ALLEEN. ACHTEROP ZIT DE NEDERLANDSE LERARES ANNE EGGINK. 'WAT MOET IK DOEN ALS WE VALLEN?'

Een kilometer voorbij Tarabuco houdt de asfaltweg ineens op. Dat gaf de wegenkaart al aan. Ik hoopte dat de kaart door de actualiteit was ingehaald en dat het asfalt een kilometer of wat was opgerukt. Tegen beter weten in. Het wegenstelsel in Bolivia behoort tot het slechtste ter wereld. Tussen de steden Santa Cruz, La Paz, Cochabamba, Sucre en Potosi bestaan redelijke, geasfalteerde verbindingswegen. Voor de rest rijd je in het land dat twee keer zo groot is als Frankrijk door de blubber of over rots- en stofpaden. Met een goede off-roadmotor met lange veerwegen en een berg met koppel trek je gelukkig als een kind al stofwolkend over de Altiplano of door de jungle in het noorden. Voor de Guzzi en zijn berijder is de ondergrond in Bolivia een marteling. Vering heeft de motor nauwelijks en door de lage grondspeling blijft het carter haken achter stenen. Geregeld ploeteren we door plots ontstane, snelstromende riviertjes, waarbij het water soms tot aan de carburateurs reikt. Evenwel, de belabberde infrastructuur heeft één groot voordeel: avontuur verzekerd. Deze keer voert de trip van Sucre naar Santa Cruz over de oostflank van de Andes. In dit gebied was guerrillero Che Guevara actief. Ik ben hier eerder geweest, maar nooit heb ik de Rio Grande gezien, de rivier die voor een groot deel de structuur van het landschap bepaalt. Inmiddels is het regen-seizoen. Delen van Bolivia zijn onbereikbaar door overstromingen. Ik heb geen flauw idee hoe de staat van het traject Sucre-Santa Cruz is, maar vrees het ergste. Komt nog eens bij dat ik voor de

DRIE DAGEN LANG VOCHTEN STUDENTEN TEGEN DE OPROERPOLITIE UIT LA PAZ

verandering niet alleen reis. Achterop zit Anne Eggink, een in La Paz werkende Nederlandse lerares. Met zijn tweeën zullen we kerst en oud en nieuw op de motor doorbrengen. Het is de vraag of we ooit in Santa Cruz aankomen.

▲▲ De Rio Grande, een van de mooiste panorama's van de afgelopen drie jaar.

▲ De Guzzi bij het gehucht El Oro.

▶▶ Een boer bij La Higuera.

OVERSTROMINGEN

Tarabuco is een populair oord vanwege de zondagmarkt. De traditioneel geklede boerenbevolking biedt dan massaal zijn waren aan. De folklore doet 't goed bij de toeristen die een excuus hebben om de nabij gelegen, populaire stad Sucre eventjes te ontvluchten. Maar verder dan Tarabuco komen ze in de regel niet. Stof- en rotswegen die leiden naar niemandsland staan in de regel niet op het things-to-see-lijstje van de gemiddelde toerist. Tot vijftig kilometer voorbij Tarabuco rijden we over bekend terrein: Altiplano, gelegen in de Cordillera Central. Ik heb inmiddels al duizenden kilometers over de Altiplano

EEN KANARIEPIET MET VOORSPELENDE GAVEN STEELT DE SHOW

gereden en het landschap verrast me niet meer. Het is een weidse, eentonige hoogvlakte waar de wind op een of andere manier altijd frontaal is. Wat een rit over de Altiplano toch bijzonder maakt is het gegeven dat je op een hoogte van vierduizend meter op het dak van de wereld rijdt. In geen land kom je dichterbij de sterren dan in Bolivia. Het is nog altijd droog. Dat zal niet lang meer duren. In de verte zie ik de lucht langzaam dichtgroeien. Tijdens het regenseizoen kan het op elk moment van de dag losbarsten, soms uren achtereen. De wegen veranderen dan in onbegaanbare modderpoelen en soms zelfs in riviertjes. Berghellingen imploderen en veroor-

zaken modderlawines. Verschillende delen van Bolivia staan onder water. Meer dan tienduizend families hebben geen onderdak meer. De overlast vindt vooral plaats in de departementen Chuquisaca, Cochabamba, Santa Cruz. Juist ja, in dat gebied vindt ons avontuur plaats. Waarom dan toch zonnig vertrekken? In de kranten heb ik nog niets gelezen over ernstige overlast langs de route die we willen volgen. En ik weet dat wegen op deze hoogte in no time droog zijn, vooral als de zon schijnt en de wind als een föhn de grond droog blaast. Bovendien is het kerst. Dan gebeuren er sowieso geen nare dingen. En men zegt dat God het gelukkigst is als Zijn kinderen aan het spelen zijn. De Guzzi en ik gebruiken de

wereld al bijna drie jaar als speeltuin zonder dat we in de problemen zijn gekomen. Ik heb Anne beloofd dat het een fantastische en zonovergoten tocht wordt. Ze kan lui achterover hangen op het geriefelijke Corbin-zadel en de Andes-natuur vanaf een 33 jaar oude Moto Guzzi op zich laten inwerken. 'Leuk joh, tijdens de kerst beetje toeren op een oude motorfiets door de Andes in Bolivia. Dat doen er niet veel je na.' Pure psychologie. Kijk, het heeft namelijk geen enkele zin om vooraf paniek te zaaien door open kaart te spelen. Zo van: 'Anne, de kans dat we een ravijn inglijden en onze lichamen nooit worden gevonden is niet ondenkbaar.' Dan wordt zo'n reis beladen voordat je ook maar één meter hebt gereden. En reken maar dat je door de stress malheur zult aantrekken. Dingen zullen fout gaan en voor je het weet draait de hele expeditie in de soep. Ik kom liever voor verrassingen te staan, ook al zijn ze onaangenaam. Ter plekke jolig naar een oplossing zoeken, bevalt me beter dan risico-analyses maken en mezelf vooraf in te dekken tegen elk mogelijk gevaar. En trouwens, wat valt er te anticiperen als je reist op een antiek vehikel van Italiaanse komaf? Met de Guzzi kan alles op elk moment volkomen mis gaan. Dat 't nog niet is gebeurd, is een wonder.

GEEN HOUVAST

Maar ik moet een grens trekken. De Guzzi en ik zijn tot de slotsom gekomen dat als het echt niet gaat we rechtsomkeert maken en kerst in Sucre vieren. Ik hoef me niet per se uit te sloven en mijn grenzen te verleggen nu ineens een fraaie

Nederlandse over mijn schouder meekijkt. Hoewel in Bolivia nauwelijks sprake is van verkeer blijft een tocht op een motorfiets een hachelijke zaak. Voor het maken van fouten is niet veel ruimte. Voor je het weet, kieper je in een afgrond en daar zijn er nogal wat van in Bolivia. Geen moment kan ik mijn ogen van de weg afhouden. Altijd ben ik alert op diepe gaten. Ik ben ook beducht voor glibberige afdalingen. Dan raakt de motor stuurloos en dat heb ik liever niet op een hoogte van 3.500 meter. We rijden al een half uur onder een dik pak grijze wolken. Het miezert. We passeren het plaatsje Zudañez. Hier heeft het kort ervoor harder geregend, zie ik aan de staat van de weg: modder.

▲◀ Het reuzenrad in Villa Serrano.

◀ Tijdens de onlusten in Sucre werd bijna een politiemans door de menigte doodgeslagen.

▲▲▲ Altiplano met op de achtergrond La Cordillera Real.

▲▲ El Canario, oftewel het Orakel van Villa Serrano.

▶ Een jonge inwoner van Sucre met een op de politie buitgemaakt schild.

Vanaf nu ben ik waakzaam. Knijp hard in het stuur en dat is meestal geen goed teken. De motor glijdt bij het minste of geringste. Ik voel Anne's schrikreactie als het achterwiel een eigen leven gaat leiden. Ik ben blij met mijn Pirelli-noppenband achter. De band zorgt tenminste voor enige grip. 'Wat moet ik doen als we vallen', roept Anne over mijn schouder. Goede vraag. Wat doet een mens als hij geen houvast meer heeft? 'Niets. De zijcoffers zullen je beschermen.'

HEVIGE ONLUSTEN

Het was een goed plan om de frisse Andeslucht op te zoeken en de stad Sucre even te laten voor wat ze is. De hoofdstad van het departement

IK VOEL ANNE'S SCHRIKREACTIE ALS HET ACHTERWIEL EEN EIGEN LEVEN GAAT LEIDEN

Chuquisaca is al geruime tijd mijn uitvalsbasis. Het is doorgaans een rustig oord met een zacht, zonnig klimaat. In het koloniale centrum zijn de gebouwen wit geschilderd. Het is een veilig oord. De inwoners van Sucre zijn 't er allemaal over eens dat hun stad de vredigste op aarde is. De plaatselijke krant *El Correo del Sur* begint van opwinding te hijgen als de brandweer uitrukt om een keukenbrandje in de kiem te smoren. De plaatselijke VVV waarschuwt de toeristen, onder hen vele Nederlanders: een kort bezoekje aan Sucre kan uitmonden in een langer verblijf. Maar onderhuids broeide het al weken in Sucre. Het stadsbestuur lag geruime tijd (en nog altijd) ernstig overhoop met de regering van president Evo Morales. Sucre is volgens de huidige grondwet de officiële hoofdstad van Bolivia. Door een bloedige burgeroorlog ruim honderd jaar geleden verhuisde de regeringszetel uit veiligheid naar La Paz. In een door de regering voorbereide, nieuwe grondwet wil Sucre bepaald zien dat de regeringszetel terugkeert naar hun stad. Onbespreekbaar, vindt La Paz. Eind november leidde de constitutionele crisis tot hevige onlusten in Sucre. Drie dagen lang vochten studenten lijf tegen lijf tegen de oproerpolitie uit La Paz. Behalve honderden traangasgranaten schoot de politie met hagel en

uiteindelijk zelfs met scherp op de studenten, die het vuur beantwoordden met katapulten, dynamietstaven en Molotov-cocktails. Drie studenten werden gedood door scherpschutters, honderden raakten gewond. Uiteindelijk vluchtte de politie massaal uit Sucre, maar niet voordat de poorten van de plaatselijke gevangenis San Roque wagenwijd werden opgezet. Hierdoor kwamen zo'n tweehonderd moordenaars, verkrachters, dieven en ander low life vrij op straat, terwijl in heel Sucre geen politieman meer te bekennen was. De inwoners staken het hoofdkantoor van politie in brand alsook de brandweerkazerne. Ondermeer werden zestig handvuurwapens buitgemaakt. Naar aanleiding van de bloedige confrontaties in Sucre braken in meer steden hevige rellen uit. In grote lijnen: in Bolivia is grote schrik ontstaan over de nieuwe grondwet die op initiatief van de linkse president Evo Morales is voorbereid. De oppositie vreest een socialistische ommezwaai. Eind november en begin december balanceerde het land op het randje van een burgeroorlog. En nog altijd is de spanning niet uit de lucht. Begin december moest ik naar Peru om nieuwe motorpapieren aan te vragen, een tocht van zo'n duizend kilometer door een ernstig verdeeld land. Overal zag ik bij benzinepompen gewa-

▲▲ In het regenseizoen veranderen de wegen in modder.

▲ Een blaasorkestje in Villa Serrano.

▼ Gelukkig maar dat ze in Bolivia geen asbest meer gebruiken in koffiekannen.

pende militairen. En waar ik kwam hoorde ik de bevolking spreken over een mogelijke burgeroorlog. Kerst en oud en nieuw brachten de rust en de rede weer terug in het land. Het komend halfjaar zal beslissend zijn voor Bolivia. Over een paar maanden beslist de bevolking in een referendum of de nieuwe grondwet wordt bekrachtigd of niet. Volgens de voorspellingen van buitenlandse kranten waaronder *de Volkskrant* heeft Bolivia alle ingrediënten in huis voor een burgeroorlog.

DRIE DAGEN DANSEN

Nee, een beetje frisse lucht kan beslist geen kwaad. Op het hoogland is niets van een gespannen situatie te merken. In de zojuist gepasseerde dorpjes Tomina en Padilla maakt

men zich meer druk over de chicha biervoorraad voor de komende feestdagen dan de politiek. Ons reisdoel is het geïsoleerde stadje Villa Serrano. Nog maar zo'n veertig kilometer te gaan. Even buiten Padilla krijg ik het eerste riviertje voor mijn kiezen. Het stroomt wild, maar oogt niet diep. Met Anne op mijn rug waad ik door het water om een spoor uit te zetten. Vijf minuten later staat de Guzzi aan de overkant. Villa Serrano zal de komende tweehonderd kilometer het enige dorp van formaat zijn.

Eerste kerstdag brengen Anne en ik door in Villa Serrano waar volgens traditie aan het einde van het jaar drie dagen lang onafgebroken door de straten wordt gedanst. Er is een bescheiden kermis met tafelfootbalspellen en een met de hand aangedreven reuzenrad. Een kanariepiet met voorspellende gaven steelt evenwel de show. El Canario, zo heet het beest, pikt na betaling van twee peso's uit een lade een dicht gevouwen papiertje waarop een toekomstvoorspelling staat. Maar het Orakel van Serrano laat na herhaalde verzoeken niets los over de komende zware rit naar het Andesdorp La Higuera. Ik heb weinig informatie over de staat van de weg. In Villa Serrano zegt de hotelier dat het wel mee valt. Met zo'n antwoord kun je alle kanten op. Volgens de wegenkaart leidt de route door het nationaal park Rio Grande Mascicuri. Het traject staat ook bekend als La Ruta del Che.

DE SIGAAR

Maanden geleden heb ik het noordelijk deel van de route verkend. Nu kom ik vanuit het zuiden. Ik weet dat Anne en ik door een zeer afgelegen streek van Bolivia zullen reizen. Met in geval van nood geen overnachtingkansen. Meer kennis van het gebied heb ik niet als we om één uur 's middags Villa Serrano uitrijden. Het late vertrek kunnen we ons veroorloven: volgens de kaart

▲▲ Ruiters in Samaipata.

▲ De belabberde infrastructuur in Bolivia heeft één groot voordeel: avontuur verzekerd.

▲▲▶ Toiletten en douches in Samaipata.

▶ Voor je het weet, kieper je over een afgrond.

DE BELABBERDE INFRASTRUCTUUR HEEFT ÉÉN GROOT VOORDEEL: AVONTUUR VERZEKERD

hebben we een kaarsrecht ritje van slechts zestig kilometer voor de boeg. De weg die we volgen is een busspoor breed en slingert door valleien, langs afgronden, over bergtoppen en tot twee maal aan toe door riviertjes. Zo'n tien kilometer terug reden we door Nuevo Mundo. Het dorpje was de laatste vorm van beschaving. Tot aan La Higuera zullen we geen bebouwing meer tegenkomen. We stoppen en kijken in de berm uit over het prachtige landschap. In Bolivia kan na elke bergketen het uitzicht en zelfs het klimaat dramatisch veranderen. We kijken uit over een zonovergoten subtropische weide, terwijl we gisteren nog over de ijzige Altiplano tuurden. Verder naar het noorden zal, zo weet ik, het woestijnachtig droog en warm worden, terwijl het einddoel Santa Cruz in de tropen ligt. Het is voor het eerst dat ik voor langere tijd een vrouwelijke passagier achterop heb. Ik leerde

Anne in Sucre kennen. Later troffen we elkaar weer in La Paz. Daar besloten we dat het een goed plan zou zijn om tijdens de kerst met de Guzzi door de Andes te ploffen met als einddoel de stad Santa Cruz. Anne werkt al zo'n anderhalf jaar als Nederlands lerares in La Paz. Ze is dus bekend met het land. Met motorfietsen heeft ze nauwelijks ervaring. Ze heeft wel haar ritje uitgezocht. Het terrein is veel zwaarder dan ik had verwacht. In februari 2007 zijn hier grote delen overstroomd geraakt. De route is bezaaid met grote rotsblokken, meegesleurd door de vele plots ontstane wild stromende rivieren en modderstromen. We zoeken ons een weg door de ravage. Heel even word ik geplaagd door het zinnetje 'wat als.' Wat als de Guzzi er nou eens mee ophoudt. Kan zomaar gebeuren. Ze heeft de afgelopen tijd niet overdreven veel aandacht gekregen. De elektrische starter heeft het bijvoorbeeld al begeven. Het is heel simpel, als

WE ZIJN AL EEN HALF UUR AAN HET KLIMMEN. DE GUZZI KRAAKT TOT IN HAAR ZIEL

de Guzzi ermee ophoudt zijn Anne en ik compleet de sigaar. Al uren hebben we geen verkeer gezien, mensen ook niet trouwens. En hoe zit het met La Higuera verdorie, voor mijn gevoel hadden we er al lang moeten zijn? En het begint ook al te schemeren. In dit soort gevallen, zo blijkt inmiddels, kun je geen betere reisgezel hebben dan Anne. De glimlach is niet van haar gezicht te krijgen.

RIO GRANDE

We zijn al een half uur aan het klimmen. De Guzzi kraakt tot in haar ziel. 'Ik hoor rare geluiden. Gaat het wel goed met de motor?' Wat Anne hoort is het klapperen van de vermoeide voorvork, stenen die tegen het carter slaan en het gepiep van de koppeling. Voor de rest loopt de motor zwaar, maar constant. Ze biedt nog altijd geen reden tot bezorgdheid. De klim duurt lang. Blijkbaar zijn we opnieuw een bergketen aan het oversteken. Ben benieuwd wat het uitzicht brengen zal. De kaart vertrouw ik niet meer. Van de Rio Grande nog altijd geen spoor. Anne straalt nog altijd achterop. Ze heeft al aangeven dat ze ook een stukje op de Guzzi wil rijden. Dat ze in haar leven nog niet eens op een brommer heeft gereden, mag geen beletsel zijn. Als we aan de top van de beklimming zijn, schreeuwen we het allebei uit: de Rio Grande. Ik ben al bijna drie jaar de America's aan het verkennen, maar zelden heb ik een voller uitzicht gezien dan de slingerende Rio Grande, belicht door een late middagzon en omringd door groen begroeide berghellingen. Veel tijd om bij het fascinerende panorama stil te staan hebben we niet. De zon begint te zakken en ik heb werkelijk geen idee hoe lang het nog koersen is naar La Higuera. 'Als het niet anders kan, slapen we toch buiten,' zegt Anne. We hebben geen tent of slaapzakken bij ons. Maar ze meent wel wat ze zegt. Fijn om te

weten dat ik me nauwelijks zorgen hoeft te maken over het welzijn van mijn passagier. We passeren de brug over de Rio Grande. Hij heeft miljoenen gekost maar wordt hooguit vier keer per dag gebruikt door een met maïs afgeladen vrachtwagen of een ezels zonder richtingsgevoel. Het is inmiddels donker. Ik volg het schijnsel van de koplamp. De weg is smal, de afgronden steil. Ik zie een bordje met Villa Serrano 120 kilometer. Lieve hemel, de kaart zat er dus 60 kilometer naast en nog altijd geen spoor van La Higuera. Alweer zijn we een bergketting aan het oversteken. Op de top zet ik de motor op de zijstandaard. We bevinden ons op gelijke hoogte met de wolken. Het is een heldere nacht. Elke ster aan de hemel laat zich bewonderen. Heel in de verte zien we in de vallei een lichtpuntje. Zou dat La Higuera zijn? Een uur later rollen we vermoeid het kleine Andesdorpje binnen. Het is dan half tien 's avonds. Ik kan het nauwelijks geloven dat we geen problemen hebben ondervonden onderweg met de motor, met onszelf, met de Andes en weet ik met wie of wat nog meer. Wat ik wel weet, is dat ik nog nooit in het donker door zo'n afgelegen

▲▲ Weer heeft de Guzzi de top bereikt. Tijd voor een kleine pauze om van het uitzicht te genieten.

▲ In Bolivia hangen ze alleen de schone was buiten.

▶ Straatbeeld in Samaipata.

gebied heb gereden en zelfs met iemand achterop. We brengen twee nachten door in La Higuera. In dit nog geen honderd zielen tellende dorp is el commandante Che Guevara veertig jaar geleden geëxecuteerd. Vervolgens overnachten we nog in Vallegrande en Samaipata waar we in alle rust oud en nieuw vieren. Een dag later rijden we triomfantelijk Santa Cruz binnen. Ik besef me dat theoretisch gezien deze kersttocht volledig tot mislukken was gedomd. De Guzzi was door een gebrek aan onderhoud matig. En volgens de weersverwachtingen hadden Anne en ik compleet weggespoeld moeten worden. Bovendien had ik geen vermoeden dat het traject zo zwaar zou zijn. Ik denk dat Anne, ik en de Guzzi voor de duur van de reis onstuitbaar waren. In de naam der heilige geest, of zoiets.

TEKST EN FOTOGRAFIE: PAUL VAN HOOFT

Paul van Hooft heeft drie jaar uitgetrokken om van Alaska naar Patagonië te reizen. Het eerste deel van zijn reisavontuur verscheen in MOTOR 22/05, deel 2 in MOTOR 5/06, deel 3 in MOTOR 14/06, deel 4 in MOTOR 20/06, deel 5 in MOTOR 24/06, deel 6 in MOTOR 4/07, deel 7 in MOTOR 12/07, deel 8 in MOTOR 17/07 en deel 9 in MOTOR 24/07. Wie meer wil weten over de avonturen van Paul en zijn Guzzi kan terecht op www.guzzigalore.nl.